

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΔΗΜΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ

Επανεκκίνηση

Ισχυροί Δήμοι. Κάθε μέρα, δίπλα στον πολίτη

Εισήγηση Προέδρου Επιτροπής Εγκληματικότητας & Παραβατικότητας των Νέων

Μιχαήλ Καραμαλάκη
Δημοτικού Συμβούλου Ηρακλείου Κρήτης

Προσυνεδριακός Διάλογος
Ηράκλειο, 10 Οκτωβρίου 2024

Κυρίες και κύριοι,

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Είναι μεγάλη τιμή να απευθύνομαι σε εσάς σήμερα, στην προσυνεδριακή συνάντηση της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ) που διεξάγεται εδώ, στο Ηράκλειο. Στα λίγα λεπτά που έχω στη διάθεσή μου θέλω να σταθώ σε ένα ζήτημα που αγγίζει τις ζωές εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων στην πατρίδα μας: την εγκληματικότητα και παραβατικότητα των νέων.

Δυστυχώς τα στοιχεία που έχουμε στη διάθεσή μας δεν είναι καθόλου καλά. Δείχνουν μια πολύ ανησυχητική αύξηση του φαινομένου, καθιστώντας αναγκαία την ανάληψη δράσεων από όλους τους φορείς και ιδίως από την πλευρά μας. Το τελευταίο διάστημα γινόμαστε μάρτυρες ολοένα και περισσότερων περιστατικών που περιλαμβάνουν άσκηση βίας από ανηλίκους σε ανηλίκους και τα οποία η κοινή γνώμη παρακολουθεί σοκαρισμένη.

Η ανησυχητική εξέλιξη του φαινομένου

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας, οι υποθέσεις παραβατικότητας ανηλίκων έχουν αυξηθεί κατά 60% μέσα σε λιγότερο από τρία χρόνια, από 4.229 το 2020 σε 6.780 το 2023. Ακόμα χειρότερα είναι τα δεδομένα για το 2024, όπου μέσα σε ένα οκτάμηνο – μέχρι τον Αύγουστο, είχαμε σχεδόν 9000 συλλήψεις ανηλίκων παραβατών, έναντι 6.150 για όλο το 2023 – 50% αύξηση δηλαδή και ο χρόνος δεν έχει ακόμα τελειώσει.

Το πιο ανησυχητικό στοιχείο είναι ότι η ηλικία έναρξης της παραβατικότητας έχει μειωθεί, με παιδιά ηλικίας 12 και 13 ετών να εμπλέκονται σε εγκληματικές δραστηριότητες.

Παράλληλα, το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού, γνωστό ως bullying, καταγράφει τρομακτικά ποσοστά. Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα του ΕΚΠΑ, το 50-60% των εφήβων έχουν βιώσει περιστατικά εκφοβισμού στις διάφορες μορφές του (λεκτικό, σωματικό, κοινωνικό), ενώ ένας στους τρεις νέους έχει δεχθεί διαδικτυακό εκφοβισμό. Αυτά τα φαινόμενα δημιουργούν τεράστιο ψυχολογικό βάρος στους νέους, με το 20% των παιδιών που έχουν δεχτεί bullying να αναγκάζονται να αλλάξουν σχολικό περιβάλλον.

Το φαινόμενο της σχολικής βίας είναι μια σύνθετη διαδικασία μεταξύ ατομικών και περιβαλλοντολογικών παραγόντων. Τα ατομικά

χαρακτηριστικά του παιδιού, το οικογενειακό περιβάλλον που ζει, οι κοινωνικές επιρροές που δέχεται, το ψυχολογικό κλίμα του σχολείου, το εκπαιδευτικό σύστημα, η στάση των γονιών και των εκπαιδευτικών απέναντι στη βία και τα ΜΜΕ είναι από τους παράγοντες που παίζουν καθοριστικό ρόλο στην εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς.

Η νεανική παραβατικότητα περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα εγκλημάτων, όπως κλοπές, σωματικές βλάβες, ληστείες, και άλλα αδικήματα. Ειδικοί επισημαίνουν ότι ακόμα και όταν δεν οδηγεί σε θάνατο, έχει σοβαρές μακροπρόθεσμες συνέπειες στην ψυχική και σωματική υγεία των νέων.

Οι επιπτώσεις και η ανάγκη για δράση

Η παραβατικότητα σε αυτές τις ηλικίες δεν είναι μόνο ένα νομικό ζήτημα αλλά ένα βαθύ κοινωνικό πρόβλημα με πολυδιάστατες επιπτώσεις. Οι νέοι που εμπλέκονται σε τέτοιες συμπεριφορές αντιμετωπίζουν σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα, όπως κατάθλιψη, άγχος, και χαμηλή αυτοεκτίμηση.

Οι συνέπειες είναι σοβαρές τόσο για τα θύματα, όσο και για τους θύτες. Όσον αφορά τα θύματα, πέρα από τις σωματικές συνέπειες, η εμπειρία της θυματοποίησης μπορεί να εντείνει τον κοινωνικό αποκλεισμό, την κοινωνική απομόνωση και την ψυχική καταπόνηση, με μείωση σχολικής επίδοσης και βίωση συναισθημάτων μοναξιάς και κατάθλιψης.

Και οι θύτες, όμως, αντιμετωπίζουν αρνητικές συνέπειες: αυξημένο άγχος, κίνδυνο σχολικής αποτυχίας και αυξημένες πιθανότητες ενήλικης εγκληματικότητας. Αρκετοί από αυτούς εγκαταλείπουν το σχολείο, ενώ, σύμφωνα με έρευνες, έχουν αυξημένες πιθανότητες μελλοντικά η επιθετική συμπεριφορά να τους οδηγήσει και σε άλλες αντικοινωνικές πράξεις και βιαιοπραγίες. Η επιθετικότητα και η βία σε νεανικές ηλικίες, δηλαδή, συνδέεται στενά με την εκδήλωση παραβατικής συμπεριφοράς στο μέλλον.

Το πρόβλημα τείνει να πάρει ανεξέλεγκτες διαστάσεις. Είναι εμφανές ότι δεν μπορούμε να μένουμε άπραγοι. Οι δήμοι της χώρας, η πρωτοβάθμια δηλαδή τοπική αυτοδιοίκηση, ως θεσμός τοπικής εξουσίας, μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη και προώθηση νέων πρακτικών αντεγκληματικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο.

Στο πλαίσιο αυτό, η ΚΕΔΕ μπορεί και πρέπει να αναλάβει πρωταγωνιστικό ρόλο για την αντιμετώπισή του προβλήματος, σε συνεργασία με την κεντρική κυβέρνηση και όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

Ως κεντρικός φορέας εκπροσώπησης των δήμων, έχει τη δύναμη να συντονίσει και να κινητοποιήσει τις τοπικές αρχές, τα σχολεία, και την κοινωνία των πολιτών για την υλοποίηση στοχευμένων δράσεων που μπορούν να φέρουν πραγματική βελτίωση σε σύντομο χρονικό διάστημα. Κατ' αρχάς μπορεί να λειτουργήσει ως σύνδεσμος μεταξύ των δήμων, των κυβερνητικών φορέων, των ΜΚΟ και των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων, συντονίζοντας τις δράσεις, προωθώντας την ανταλλαγή καλών πρακτικών και την αξιοποίηση της εξειδικευμένης γνώσης.

Επιπλέον, ως συντονιστικό όργανο μπορεί να αναλάβει την ενημέρωση των Δήμων, την προώθηση και ανταλλαγή στοιχείων που αφορούν την εγκληματικότητα, τον συντονισμό και την παρακολούθηση της προόδου των διαφορετικών προγραμμάτων, διασφαλίζοντας τη διαφάνεια και την αποτελεσματικότητα στην υλοποίησή τους.

Πέρα όμως από τον συντονιστικό ρόλο, μπορεί να αναλάβει και η ίδια συγκεκριμένες πρωτοβουλίες σε 4 κατευθύνσεις.

Προτάσεις για την ΚΕΔΕ

1. Έρευνα και βαθύτερη κατανόηση

Ξεκινάμε, κατ' αρχάς, με την ανάγκη για βαθύτερη κατανόηση του προβλήματος, έτσι όπως εκδηλώνεται και εκεί που εκδηλώνεται.

Αλλιώς, για παράδειγμα εκδηλώνεται στις αστικές περιοχές, αλλιώς στην επαρχία. Διαφορετικά στους πλούσιους δήμους και σε αυτούς με οικονομικά προβλήματα και υψηλή ανεργία.

Είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη οι τοπικές ιδιαιτερότητες κάθε Δήμου και η χωρική διάσταση του φαινομένου. Μόνο έτσι θα καταρτιστούν καλές και αποτελεσματικές πολιτικές στο πλαίσιο της μάχης κατά του σχολικού εκφοβισμού και της νεανικής παραβατικότητας. Δεν μπορούμε να πάμε με τις ίδιες τυποποιημένες πολιτικές για κάθε περίπτωση. Είναι απαραίτητο λοιπόν να διεξαχθεί μια πανελλαδική έρευνα που θα καταγράψει τόσο τα ποσοτικά όσο και τα ποιοτικά δεδομένα του φαινομένου, σε όλη του την έκταση και σε όλες τις εκφάνσεις του.

Η έρευνα θα φωτίσει καλύτερα τις αιτίες και τους παράγοντες που οδηγούν στη νεανική παραβατικότητα (π.χ. οικογενειακό και σχολικό περιβάλλον, εκπαιδευτικό σύστημα που δίνει έμφαση αποκλειστικά στην μετάδοση της γνώσης, αμελώντας την σημασία της ενστάλαξης ενσυναίσθησης στους

μαθητές και την επιμόρφωση κι ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών, φτώχεια, οικογενειακή, κοινωνική περιθωριοποίηση, Μ.Μ.Ε., κλπ.) και θα μας δώσει πολύτιμα δεδομένα τα οποία θα επιτρέψουν τη χάραξη πιο στοχευμένων πολιτικών για την αντιμετώπιση του φαινομένου σε κάθε περιοχή και δήμο της χώρας.

2. Προγράμματα εκπαίδευσης και πρόληψης

Παράλληλα, μπορούμε να συμβάλλουμε στην εκπαίδευση και την πρόληψη. Η ΚΕΔΕ, σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας, μπορεί να δημιουργήσει εκπαιδευτικά προγράμματα πρόληψης που θα ενσωματώνονται στην καθημερινότητα των σχολείων.

Αυτά τα προγράμματα πρέπει να στοχεύουν στην ενδυνάμωση των μαθητών μέσα από τη συναισθηματική εκπαίδευση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων διαχείρισης θυμού, προάγοντας την αποδοχή και τον σεβασμό και διευκολύνοντας τη συνδιαλλαγή μεταξύ ανήλικου δράστη και θύματος για έκφραση συγγνώμης και ομαλή διευθέτηση των συνεπειών της πράξης.

Είναι σημαντικό να διδάξουμε από νωρίς στα παιδιά την αξία της ενσυναίσθησης και της συνεργασίας.

Στη Δανία, για παράδειγμα, το μάθημα της ενσυναίσθησης είναι υποχρεωτικό από το 1993 και τα αποτελέσματα είναι θεαματικά: το ποσοστό των παιδιών, με συμπεριφορά βίας και εκφοβισμού από το 40% που ήταν το 1998, μειώθηκε σε λιγότερο από 5% το 2018.

3. Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής

Ένας άλλος τομέας που μπορούμε να κάνουμε τη διαφορά είναι η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Τα παιδιά μας χρειάζονται εναλλακτικές λύσεις και διεξόδους για να αποφεύγουν την παραβατικότητα. Η προώθηση αθλητικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων στις τοπικές κοινότητες μπορεί να αποτελέσει ένα ισχυρό εργαλείο πρόληψης.

Η ΚΕΔΕ, σε συνεργασία με τους δήμους, μπορεί να σχεδιάσει και να υλοποιήσει προγράμματα που προσφέρουν δημιουργική απασχόληση στους νέους, βοηθώντας τους να αναπτύξουν δεξιότητες συνεργασίας, αυτοπειθαρχίας και ψυχικής ανθεκτικότητας.

Οι κοινωνικές υπηρεσίες των Δήμων μπορούν να αναλάβουν και να εισφέρουν κοινωνικό έργο με εγκληματοπροληπτική λειτουργία. Κάποιες από τις δράσεις μπορούν να περιλαμβάνουν π.χ σωστή, ολοκληρωμένη και αντικειμενική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών σε θέματα εγκληματικότητας και αντεγκληματικής πολιτικής, και πλαισίωση και συντονισμό κοινωνικών υποστηρικτικών φορέων και δικτύων, όπως συλλόγων γονέων, θεραπευτικών κοινοτήτων, γραφείων του ΟΑΕΔ, της Εκκλησίας.

4. Συνεργασία με τις τοπικές αρχές

Τέλος, θέλω να υπογραμμίσω για μία ακόμα φορά την ανάγκη της συνεργασίας και του συντονισμού των φορέων για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Η Ένωση μπορεί να συντονίσει τη δράση της αστυνομίας με τις σχολικές και τοπικές αρχές, ώστε να δημιουργηθεί ένα πλέγμα προστασίας γύρω από τα παιδιά.

Ωστόσο, παράλληλα με την πρόληψη και την καταστολή, πρέπει, κυρίως, να δώσουμε έμφαση στη θεραπευτική προσέγγιση και στην επανένταξη των νέων που εμπλέκονται σε παραβατικές συμπεριφορές, προσφέροντας υποστήριξη και εναλλακτικές διεξόδους ώστε να μην τις επαναλάβουν.

Η αξιοποίηση της διεθνούς εμπειρίας γύρω από το ζήτημα της συντονισμένης και εξειδικευμένης δράσης των αρμόδιων φορέων, της κινητοποίησης και ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινωνίας μπορεί να συμβάλλει θετικά.

Από τη διεθνή εμπειρία γνωρίζουμε ότι ο θεσμός των Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης της Παραβατικότητας έχει δοκιμαστεί με επιτυχία σε πολλές χώρες και έχει πραγματικά αποδώσει καρπούς στον τομέα της πρόληψης της εγκληματικότητας. Παραδείγματα επιτυχούς υλοποίησης τοπικών σχεδίων πρόληψης της εγκληματικότητας που παρέχει η διεθνής εμπειρία είναι οι περιπτώσεις της αντιμετώπισης των ναρκωτικών και της παραβατικότητας των ανηλίκων με τη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα η εφαρμογή του προγράμματος “Safer Communities: The Local Delivery of Crime Prevention through the Partnership Approach” στη Βρετανία από το έτος 1995, το οποίο βασίστηκε στη δικτύωση όλων των φορέων και οργανισμών που δραστηριοποιούνται στον αγώνα για την μείωση της εγκληματικότητας και την ενίσχυση του αισθήματος ασφάλειας με την ευαισθητοποίηση και

κινητοποίηση της τοπικής κοινωνίας για την ανάληψη στοχευμένων δράσεων στην περιοχή τους.

Η αντίστοιχη ερευνητική εργασία και η ανάληψη δράσεων του Δημοτικού Συμβουλίου Πρόληψης της Εγκληματικότητας του Δήμου της Rennes της Γαλλίας έδωσε σημαντικές κατευθυντήριες γραμμές και χρήσιμες συμβουλές στο θέμα της πρόληψης της παραβατικότητας των νεαρών ατόμων και της αποφυγής θυματοποίησής τους.

Τα Τοπικά Συμβούλια Πρόληψης Εγκληματικότητας έχουν θεσμοθετηθεί και στην Ελλάδα από το 1999. Χρειάζεται όμως η ουσιαστική ενεργοποίησή τους σε όλους τους Δήμους γιατί αποτελούν σημαντικό εργαλείο για την προώθησή της ασφάλειας και την πρόληψη της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο.

Συμπέρασμα

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Η εγκληματικότητα και παραβατικότητα των νέων δεν είναι απλώς ένα πρόβλημα, αποτελούν συμπτώματα μιας συνολικότερης κρίσης που αγγίζει τον πυρήνα των αξιών μας, της ίδιας της κοινωνίας μας.

Έχοντας υπηρετήσει για δεκαετίες στην αστυνομία, γνωρίζω από πρώτο χέρι ότι η καταστολή αποτελεί ένα κρίσιμο εργαλείο στην αντιμετώπιση της παραβατικότητας.

Όταν οι νόμοι παραβιάζονται, η κοινωνία μας χρειάζεται ισχυρούς θεσμούς που θα επιβάλλουν τη δικαιοσύνη και θα προστατεύουν τους πολίτες. Ωστόσο, αυτή είναι μόνο η μία όψη του νομίσματος.

Η εμπειρία μου με δίδαξε επίσης ότι η καταστολή από μόνη της δεν αρκεί. Η αληθινή ασφάλεια δεν επιτυγχάνεται μόνο με αστυνομικά μέτρα, αλλά κυρίως με την πρόληψη και την κοινωνική επανένταξη. Πρέπει να προσφέρουμε στους νέους εναλλακτικές λύσεις, να τους δίνουμε ευκαιρίες να μάθουν, να εξελιχθούν και να ανακαλύψουν μια κατεύθυνση στη ζωή τους στον αντίποδα της παραβατικότητας

Αυτό που προτείνω σήμερα είναι μια ισορροπημένη προσέγγιση, για την αντιμετώπιση ενός προβλήματος που μέρα με τη μέρα γίνεται όλο και μεγαλύτερο. Από τη μία πλευρά, χρειάζεται να είμαστε αποφασιστικοί όταν οι νόμοι παραβιάζονται.

Από την άλλη, όμως, πρέπει να δώσουμε προτεραιότητα στη δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων για να αποτρέψουμε τους νέους από το να φτάσουν στο σημείο να παρανομήσουν. Η ΚΕΔΕ μπορεί και πρέπει να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο σε μια τέτοια στρατηγική.

Σας ευχαριστώ.

Μιχαήλ Καραμαλάκης
Πρόεδρος Επιτροπής Εγκληματικότητας και Παραβατικότητας των νέων
Δημοτικός Σύμβουλος Ηρακλείου Κρήτης
Μέλος του Δ.Σ. της Κ.Ε.Δ.Ε.